

ОСТАННЯ КАЗКА ТА ПЕРШЕ ДИВО

Коли ми вперше з ним зустрілися, я ще не був парламентарем. Але і хвости коровам давно вже не крутив. Я ходив по різних селах: де на ярмарок, де просто так — і забавлявся тим, що розповідав людям казки.

Знав тих казок на три торби з гіркою, пам'ять мав добру, а робити мені все одно було нічого, от і розповідав усяку всячину на всі боки від Чорнодубого лісу.

Пам'ятаю, в деяких містечках я вже побував двічі, казки мої слухали заведено, з площі не проганяли, тож це могло би стати моїм фахом на ціле життя. А в цій роботі головне — спершу зрозуміти, про що людина хоче слухати, бо кожен прагне чути лише своє, і, як не вгадаєш — то

йдеш далі без вечері, човгаючи самотньо, вночі й під дощем. Але таке зі мною траплялося рідко: я розумним виріс і відразу зрозумів, про що людям хочеться чути.

От вам хочеться дізнатися правду про ті часи та про того Василя, а зазвичай люде хочуть послухати хвилини чотири про те, як комусь майже гаплик був, але він усе одно долю подолав і переміг, бо всім живеться важко й тільки вірою пробавляється добра людина у злomu світі. І так, аби наприкінці казки весілля було, бо ж тут сходяться інтереси всіх: жінкам — за мету, чоловікам — за свято.

* * *

Того разу перед Різдвом стояв я в обід край базару в Підгірцях і гучно розповідав про каміння, що впало

з неба, а з нього вийшли люде о трьох ногах. Зима тоді видалася теплою, сніг потрохи танув під сонцем, і стояти на місці мені було не холодно, ще й у довгому дідусевому кожусі.

Казочку, яку я чув від чужинця на західнім кордоні, слухали кволо, бо покупці ще не скупились, а продавці — не розпродалися. З власного досвіду додам, що розповідати казки в обід — не найкраща справа, — та я був молодий і дуже хотів їсти, тож і кричав про триноги зелені деяким перехожим і купі малят із бабкою-сторожихою.

У Підгірцях так завжди було, що дітей на базар не брали, а лишали у спеціальних садочках, де вони собі розважалися. Хто заможніший, їв млинці з медом і возився на різдвяних санчатах із конячкою, а хто бідніший — слухав казкарів під наглядом суворої бабки.

Як ба — стала серед дітей така цікава панночка в кептарі, що я ледь не забувся, проте підхопив і поплів далі про жовту холеру, що прийшла нам на допомогу і повбивала тих триногих. «Дурня то все!» — послухала мене, послухала та й на цілу площу вигукнула дівчина і так на мене зиркнула, ніби я її пальне випив.

— То все не наше, і взагалі — небувальщина!

— І шо? — тільки і знайшовся я.

— А то, — розходилася потрохи дівчина, — що не треба ото дітям іноземні жахи в голови заливати.

— Казки з різних земель та про різне вчать, — спробував угамувати її я, та ж де там!

— Ти, схоже, не казкар, а бадилля порожнє. Ліпше би діткам щось правдиве про наш край розповів, де справжні дива трапляються!

— Ти про себе?

— От же дурень! Та подивися ти навколо! Де ще риби розмовляють, де Чорний Дуб росте, де люди раптом зростають великі до неба?

— Істинно, — несподівано додала сторожиха. — Зранку його бачила: на базарі, де глечиків ряд.

Я вже збирався посміятися з бабки, а ще більше — з красивої панночки, котра плела нісенітницю, та згадав, що заробляю собі на хлібчик чи не тим самим, і вчасно замовк. І поки я міркував, у який спосіб із тієї ситуації вийти ще й, бажано, познайомитися ближче з тою бідовою дівчиною в кептарі, як позаду щось гучно хрумкнуло на цілу округу й усі, хто був на площі,

видихнули, ніби востаннє, ніби не матимуть вони вже ні сенсу, ні змоги дихати ще.

* * *

Я розвернувся до річки й побачив те, що вкрай перелякало всіх присутніх: там тріснув лід і у великій ополонці бовталися конячка, санчата і з десяток діток. Виходило, що під час чергового кола навколо базарної гори лід не витримав санчат, і тепер дітки могли втонути!

І ми побігли зверху до них. Боже мій, як же ми всі бігли, поспішаючи та намагаючись на ходу здирати зі себе одєжу! Бігли і бачили, як ополонка дедалі більшає, а можливість урятувати дітей — дедалі меншає...

І тут десь ісправа раптом ніби шалений вітер дмухнув. Я, біжучи, повернув голову й побачив таке, що тільки в казках і описують: там біг разом із усіма вусатий чоловік. Великий такий чолов'яга — і, уявіть собі, він із кожним кроком ставав іще більшим! За кілька метрів перетворився на казкового велетня, а позаду мене закричали: «Врятуй їх, Василю!».

У того Вернигори засяяли білим очі, й мені стало ще страшніше. Кількома стрибками він доскочив до берега і вступив в ополонку. Підгорянка — річка хитра, несподівана та різка, проте в тому місці для велетня

була неглибока. Це ми би з вами там до дна не дістали, а той чолов'яга йшов, і вода йому була до плечей.

Ми всі вже стояли на березі, а він мовчки йшов у воді, розгрібаючи крижини. Галас стояв неймовірний: усі, хто прибіг із базару, підтримували велетня криками, і, схоже, я теж кричав разом із усіма. А коли той повернувся й підняв угору долоні, в яких сиділи діти, зчинилося таке ревище, якого я ніколи не чув ані до, ні після того, — а набачитись і начутися, як ви знаєте, мені довелося чимало.

Люди на березі кричали від радості, стрибали та обіймалися, неначе щойно закінчилася страшна і довга війна. І я там був, кричав та стрибав разом із громадою. А той богатир ішов берегом, і — уявіть собі! — іще й конячку врятував зі санчатами.

Він зробив гак, обійшовши натовп, і відразу подався до міста. Там спочатку його було видно серед дахів, а потому, десь біля ратуші, він нахилився, а ми всім гамузом побігли до базару — вже не так швидко, як перед тим, але побігли: кожен хотів особисто подякувати велетневі, а вже як йому хотіли віддячитися батьки тих дітей, можна було тільки уявити.

Нагадую, що я був тоді молодий, тож і прибіг під ратушу серед перших. І побачив, як біля великого вогнища, на якому під кінець базарування зазвичай бика смажать, грілися діти, а їх обіймали батьки. І навіть конячка стояла біля вогню, і трясло її, бідолашну, чи то зі страху, чи то від холоду.

І впала мені в очі все та ж красива панночка, котра йшла кудись убік від головної площі, й вела вона зі собою якого дядька, накинувши на нього свій кептар. Натовп кинувся до дітей подивитися, як вони, а я чомусь пішов слідом за дівчиною з чоловіком, наздогнав їх у провулку й гукнув — на правах людини, котра не закінчила суперечки з жінкою.

«Почекай», — сказав, й вони обернулись. І побачив я, що то був велетень, котрий знову зменшився до звичайних розмірів. Він був мокрий, із його вусів капало, і тримав він кілька малюнків із якимись горами, притискаючи ті краєвиди до грудей. Виглядав він